

Ђуро ТОШИЋ
Историјски институт
Београд

НИКОЛА БОКШИЋ (на странпутици пословне каријере)*

Апстракт: Никола Бокшић је рођен крајем 70-их година XIV вијека у браку између оца Жоре и мајке Маруше. За разлику од оца Жоре, који је од сина малог и анонимног каменара из Котора, захваљујући својој раду и свестраним пословним залагањима, постао крупан трговац, посједник пространих земљишних имања, закупац царина, протовестијар, члан корпорације Анунина, господин и пресвијетли витез, Никола, не само да није успио да учини ништа на плану властите пословне каријере, већ му није пошло за руком да сачува ни оно што му је отац оставио у наслијеђе. О томе најбоље свједочи сума од 10.000 златних дуката које је Жоре оставио за спас своје "душе" бројним црквама, самостанима и добротворним установама у Дубровнику и изван њега, док је Никола "остао дужан нашој властелим много тисућа дукат" и тако, често узнемираван и прогањан због огромних дугова, скончао готово на ивици финансијског банкротства.

Кључне ријечи: Бокшићи, Никола, Жоре, Маруша, Дубровник, жупа Лука, Олово, протовестијар, цариник, олово, со, дугови.

Мало је људи који су успјели да од сина једног сиромашног и анонимног каменара, својим радом и свестраним пословним ангажовањем, постану крупни трговци, посједници великих земљишних имања, закупци царина, протовестијари, чланови корпорације Анту-

---

* Рад настао као резултат истраживања на пројекту Министарства за науку и технолошки развој *Привредни, друштвени и културни развој српских земаља средњег века* (Ев. бр. 147030).

нина, господа (*dominus*) и пресвијетли витезови (*egregius miles*), како је успио Жоре Бокшић – у историјској литератури узиман као примјер успјелог човјека који је направио сјајну пословну каријеру у Босни у другој половини XIV вијека.¹ Дода ли су томе и импозантна сума од 10.000 дуката које је оставио тестаментом за спас своје "душе" цркви Св. Марије и самостану Св. Кларе у Дубровнику, самостану Мале браће у Ријечи Дубровачкој, цркви Св. Јеронима у Сланом, те ходочасницима отпремљеним у Рим, Бари, Ратац и друга позната светилишта, Великој болници у граду и другим болницама и лепрозоријима изван града и нећакама (кћерима брата Матка), Маргарити и Јелуши за мираз приликом удаје,² произлази да ни оставштина млетачких племића који су се у то вријеме бавили трговином није достигала толики износ.³ Зато Жорин пословни успон, у свјетлу таквих података, најконкретније одсликава могућности напредовања једног успјелог човјека у Дубровнику друге половине XIV вијека.

*

Некако баш у вријеме када се средином 60-их година XIV вијека, заједно са братом Матком, укључује, углавном, путем кредита, у трговачке послове, Жоре се оженио Марушом, кћерком *scribana* Обрада из Котора.⁴ У браку с њом изродио је, колико је познато, двоје дјеце: Николу који је, судећи по стицању пунољетства крајем 1396, могао бити рођен око 1378. године⁵ и кћерку Катарину која је

¹ Р. Ковијанић и И. Стјепчевић, *Босански протовестијар Жоре*, Историски записи VIII, XI, 1-2 (1955) 353-356 и Д. Ковачевић, *Žore Bokšić, dubrovački trgovac i protovestijar bosanskih kraljeva (Žore Bokšić)*, *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine (GDI BiH)* XIII (1953) 289-310.

² *Historijski arhiv Dubrovnik (HAD): Diversa Notariae (Div. Not.) XVI fol. 188', 5. II 1430.*

³ Gino Luzzato, *Studi di storia economica Veneciana*, Padova 1964, 155-157. Цитирано према: Д. Ковачевић, *Žore Bokšić*, 309, нар. 128.

⁴ *HAD: Genaologia Cingria, origine e genaologia dei cittadini Ragusei che furono in officio con fraternita di San Antonio (Genaologia Cingria)*, fol. 296, 14. I 1369. Упор. Р. Ковијанић и И. Стјепчевић, *Босански протовестијар Жоре*, 354.

⁵ О добу стицања пунољетства мушкараца у Дубровнику види опширније: Д. Динић-Кнежевић, *Homo sui juris – emancipacija u srednjovekovnom Dubrovniku*, *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu XVII* (1972) 28-29.

морала бити знатно млађа од брата, пошто је умрла тек 1465. године.⁶ Када је стекао пунољетство (са навршених 18 година), Никола је на сопствени захтјев – уз дату сагласност и лично присуство – затражио пословну "еманципацију" у чијем је остварењу, умјесто другим обавезама заокупљеног и одсутног оца Жоре, учествовала мајка Маруша. Она је, услишивши синовљеву вољу, ослободила "њега и његову дјецу и насљеднике од свих очинских права" (*et illum et eius liberos et heredes ab omni iugo paterno*), како би убудуће "био човјек својих права и живио по властитој вољи" (*sit sui juris et vivat in eius propria et libera potestate*), у складу с обичајима слободних грађана. То би значило да је, без очеве сагласности, могао обављати све послове везане за "куповину, продају, отуђивање и изнајмљивање", по властитој (а не по очевој) вољи.⁷ Прије ће бити да се радило о уобичајеној формули према којој су приликом "еманципације" били ослобођени од очеве власти он, његова дјеца и насљедници, неголи о стварној Николиној породичној ситуацији, будући да му се жена (Клара) помиње тек након његове смрти, а о дјечи као директним насљедницима извори не говоре ништа.⁸ Остаје непознато и то да ли је Никола када је постао "*homo sui juris*" добио нешто и од очеве имовине. Знано је само да га Жоре ни послуже стечене "еманципације" није укључивао у своје послове, већ га је и даље заступала мајка, чију је наклоност, изгледа, уживао далеко више од наклоности оца у пословним подухватима разне врсте. Објашњење за то требало би, можда, потражити и у чињеници да Никола, иако једини мушки насљедник у породици, ни послуже очеве смрти (1400) није преузео имовину на управљање, већ је – под условом да "не буде хтјела да се преуда" (*non se volesse maritar*) – Жорина удовица постала "господарица и патрона" (*dona et patrona*) свих његових "покретних и непокретних добара у Дубровнику и изван Дубровника" (*bene mobili e stabili in Ragusa et fuori Ragusa*).⁹ И, заиста, Маруша је надживјела

⁶ HAD: Testamenta Notariae (Test. Not.) XVIII fol. 140, 27. IV 1465.

⁷ HAD: Diversa Cancellariae (Div. Canc.) XXIII fol. 73, 17. XII 1396.

⁸ HAD: Div. Canc. XXXVIII fol. 225', 16. XII 1411.

⁹ HAD: Test. Not. VIII fol. 135', 8. I 1400. Упор. М. Динић, *Дубровчани као феудалци у Србији и Босни (Дубровчани као феудалци)*, Историски часопис IX-X (1959) 1960, 145, нап. 22 и Д. Ковачевић, *Žore Bokšić*, 305.

Жору дуже од тридесет година и читавом заједничком имовином управљала како је најбоље знала и умјела.

*

Послије Жорине смрти на самом почетку 1400. године наслиједио га је у послу син Никола. Он се од првог дана у изворима помиње као протовестијар босанског краља, што значи да је кренуо утрвеним путем свога оца.¹⁰ У ишчекивању користи од свога утицајног грађанина, прагматични Дубровчани нису ни часа губили већ су одмах исте године писмом препоручивали младог протовестијара и мајку му Марушу војводи Хрвоју Вукчићу, на шта им је Хрватинић одговорио да су ово двоје "имали вазда за многосрдачне", а сада "за Вашу љубав и од увијек".¹¹ Тиме је почетак Николине министарске службе на босанском двору помјерен за двије године унапријед.¹² Пословну каријеру протовестијара увелико је обављао средином 1402. године када је узео од Михаила Бунића шест печа свилених тканина црвене, плаве и зелене боје у вриједности 189 дуката и послао их краљу Остоји, који је од ових тканина широког асортимана задржао само комад свиле од 70 дуката, а остале, преко свога протовестијара, вратио њиховом власнику.¹³ Сличном услугом краљ се користио и онда када му је Никола набавио 15 балистара у граду подно Срђа.¹⁴ И Дубровчани су, природно, рачунали да ће им сугра-

---

¹⁰ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308.

¹¹ М. Пуцић, *Споменици српски I*, Београд 2007, 31, бр. 57, од септембра 1400.

¹² Први је К. Јиречек (*Романи у градовима Далмације у средњем веку (Романи у градовима Далмације)*), Зборник Константина Јиречека I, Београд 1963, 249) утврдио да се Никола Бокшић среће у дубровачким изворима од 1402. до 1407. као протовестијар на босанском двору, а од њега је такво мишљење преузела И. Манкен (*Дубровачки патрицијат у XIV веку (Дубровачки патрицијат)*), Београд 1960, 251).

¹³ НАД: Div. Sanc. XXXIV fol. 121', 20. V 1402. Овај докуменат је дјелимично искористила и Д. Динић-Кнежевић, *Тканине у привреди средњовековног Дубровника*, Београд 1982, 59.

¹⁴ НАД: Reformationes (Ref.) XXII fol. 136', 8. I 1403. Погрешним читањем и публикацијом једног дубровачког документа N. Jorga (*Notes et extraits pour servir a l'histoire des croisades II (Notes et extraits II)*), Paris 1899, 90, нар. 2) је унио забуну и у историјску литературу, према којој је Жоре био још жив и 1403. године, на шта је указала Д. Ковачевић у својој исцрпној студији о овом дубровачком посленику (*Žore Bokšić*, 307, нар. 218).

ђанин Бокшић "ићи на руку" приликом сређивања односа са босанским владарем. О томе свједочи и њихово настојање да убиједе младог протовестијара за интервенцију код краља поводом незаконито подигнутог кумерка соли у Суторини у Которском заливу.¹⁵ Да му Дубровчани нису остајали дужни показује једна, у знак захвалности, учињена "милост" (*una grate*) Остојином протовестијару.¹⁶ Било је, међутим, и неспоразума међу њима, какав је онај који се у лето 1403. године завршио испитивањем свједока "поводом држања протовестијара Николе у дубровачком рату са Босном".¹⁷

*

Вођен свакодневним пословима, Никола се налазио у готово сталном покрету на релацији између босанског двора и дубровачке владе. Мало је дана у години колико је било послова које би могао позавршавати самостално и без помоћи са стране. Зато је од самог почетка многе од тих послова обављао помоћу своје кућне послуге која је била једно од важних статусних обиљежја сваке виђеније породице у Дубровнику. Николина слушкиња, звана Богна (*fantesca*, *Bogna nominata*) остала је упамћена по томе што је "на средини трга" (*in mezzo alla piazza*) била спаљена због тога што није властима пријавила Милоша (Милтоша!) Куделиновића и *Daliscina Musachia* (?) који су крајем XIV вијека учествовали у неуспјелој завјери против Дубровника.¹⁸ Судбина је са много више среће обдарила његовог слугу Радина Сисојевића који је добио пристојан "кров над главом" у једној каменој кући коју му је, уз износ од 100 великих перпера, донијела жена у мираз.¹⁹ Бокшићев слуга Франко Ђорђић, преко којег је Никола набављао со у неретљанском тргу, аванзовао је време-

¹⁵ N. Jorga, *Notes et extraits II*, 90, пар. 3, 8. I 1403. О свим овим Николиним пословима у својству протовестијара на Остојином двору види опширније: А. Бабић, *Diplomatska služba u srednjovjekovnoj Bosni*, Iz istorije srednjovjekovne Bosne, Sarajevo 1972, 137.

¹⁶ N. Jorga, *Notes et extraits II*, 86, 28. X 1402.

¹⁷ М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 145-146.

¹⁸ *Annales Ragusini Anonimi item Nicolai de Ragusa digessit speratus Nodilo*, Zagreb 1883, 245. Упор. Б. Крекић, *Прилози унутрашњој историји Дубровника почетком XV века*, Историски гласник 1-2 (1953) 64.

¹⁹ HAD: Liber Dotium (Lib. Dot.) III fol. 51 (atergo)', 10. VI 1403.

ном и до писара дријевске царине.²⁰ За оне сложеније, него што су били обични кућни послови, Никола је ангажовао, вјероватно, за то специјално припремане, а можда и посебно обучаване, официјале, преко којих је најчешће управљао дријевском царином.²¹ У свему томе он је, разумљиво, имао највише повјерења у мајку Марушу, о чему свједоче и подаци о њој као "procuratrix domini Nicolay protouistario eius filij".²² То се у доброј мјери поклапа и са тестаментом Николиног оца, а Марушиног мужа Жоре, по којем је Никола постао насљедник имовине, а Маруша "епитропа" посљедње мужевљеве жеље.²³

Када је ступио на нову дужност, Никола је, по свему судећи, напустио родни крај и из мајчине куће "exportavit sechum in Bosna" неке прекриваче и другу постелину са њеног кревета.²⁴ Тешко је утврдити да ли је он до свога одласка у Босну живио у кући, смјештеној поред фрањеваца, коју је Маруша, касније у његово име, "дала у закуп" (dedit ad affictum) Аугустину Галатнеју уз годишњу закупнину од 40 перпера.²⁵ Прије ће бити да је живио у прелијепој очевој кући коју је убрзо продао за 2.000 перпера влади, а ова ју је предала Радосаву Павловићу приликом куповине његовог дијела Конавала.²⁶ И док је, с једне стране, продавао и давао куће под закуп, Никола је, с друге стране, и то по високим цијенама, куповао друге куће у граду. Тако је почетком 1403. купио од Николе Менчетића кућу у секстерију св. Влахе за 4.000 перпера. Да ли због високе цијене, или из неког другог разлога, протовестијар ни послѣ пет година није исплатио уговорену цијену старом кућевласнику, па му је зато од суда наложено да то учини у одређеном року, или ће неисплаћена кућа бити дата на јавну лицитацију.²⁷

²⁰ О Франку Ђорђићу као писару дријевске царине види опширније: Ђ. Тошић, *Трг Дријева у средњем вијеку (Трг Дријева)*, Сарајево 1987, 215 и Исти, *О дријевској царини*, Прилози Института за историју у Сарајеву 16, 15 (1979) 194, нап. 40.

²¹ HAD: Div. Canc. XXXIV fol. 211, 25. IV 1403. Упор. Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 258.

²² HAD: Div. Canc. XXXV fol. 5, 6. VI 1403.

²³ HAD: Test. Not. VIII fol. 135', 8. I 1400.

²⁴ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 23', 23. IX 1404.

²⁵ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 192, 15. VI 1405.

²⁶ HAD: Acta Consilium Rogatorum (Cons. Rog.) V fol. 83', 10. V 1432. Упор. Д. Динић-Кнежевић, *Положај жена у Дубровнику у XIV и XV веку (Положај жена у Дубровнику)*, Београд 1974, 34.

²⁷ HAD: Div. Canc. XXXVI fol. 188', 16. VI 1407; HAD: Lettere e Commissioni di Levante (Lett. di Lev.) V fol. 70', 14. XI 1408.

*

Захваљујући неким од архивских обавјештења сазнајемо да је син познатог трговца и министра финансија на двору босанских краљева – нови протовестијар Никола – наслиједио од оца и закуп дријевске царине.²⁸ Иако се уз његово име готово редовно наводи само титула протовестијара,²⁹ то никако не значи да је он једино у том својству званичника босанског двора, био носилац неке власти на неретљанском тргу, као што је то сада у литератури било истицао.³⁰ За Николу Бокшића се крајем јула 1403. године, приликом примања неке валонске соли у Дријевима, изричито каже да је, поред протовестијара, био и цариник чувеног трга (... domino Nicolao proto-uestiario, doanerio dicti mercati).³¹ Његово присуство тамо, лично, а много чешће преко постављених службеника и заступника, било је, разумљиво, највише везано за набавку соли као главног увозног артикла у овом мјесту, у чему је предњачила пожртвована и агилна мајка као "procuratrixa ... eius filij".³² О томе рјечито свједочи Марушин уговор с Михаилом Бунићем којим се овај еминентни властелин обавезао довести једну барку валонске соли "aplicando ad Ussinum", уколико може ући у ријеку Неретву, а "si aqua fluminis non laverat", Никола је, у чије је име и био склопљен овај уговор, пристао да на свој трошак допреми со до крајње дестинације у Дријевима.³³ Много више невоља од водостаја ријеке, Маруши је задавао предстојећи "рат са Босном" (gueram cum Bosina) – вођен од 18. VI 1403. до маја 1404. – због којег у читавом тргу није преостала готово ниједна личност усљед страха од болести, грознице и рата, изузимајући оних двадесетак најодважнијих (non remansit quassi ulla persona timore infirmitatis, februm et etiam guerre viginti ad prestos). У свему томе забринутој мајци је најтеже падало сазнање да јој је "син међу

²⁸ Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 125.

²⁹ HAD: Ref. XXXII fol. 129', 28. II 1402; HAD: Div. Canc. XXXIV fol. 211, 25. IV 1403.

³⁰ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308.

³¹ HAD: Sentenza Cancellariae (Sent. Canc.) IV fol. 146, 25. VII 1403.

³² HAD: Div. Canc. XXXV fol. 5, 6. VI 1403.

³³ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 139, 7. I 1405.

болеснима" (quod eius filius est infirmus).³⁴ Зато је у општем метежу који је завладао у доњем току Неретве отпремљена посебна барка да превезе ове усамљене несрећнике у неко безбједније мјесто у Сто-ну.³⁵ Иако је почетком рата, као синовљева опуномоћница, гарантовала за безбједност неких превозника соли, Маруша је "propter guer-ram motam per Bossenienses contra comuni Ragusi" који је убрзо завршио "destructionem Narenti" у неколико наврата одбила да прими раније поручену со у Дријевима.³⁶ Свака таква испорука у међувремену приспјеле соли (попут оних 1.310,5 модија соли преузетих од апотекара Занина Салимбене као заступника Јакоба Барбе, власника барке из Венеције) није обавезивала реченог Николу да прихвати њене раније уговорене количине које су пристизале у данима рата на договорено мјесто истовара.³⁷ Колика је позорност владала у томе смислу најбоље показује владино наређење њеним поданицима, уз поименично истицање Жорине удовице и Николине мајке Маруше, да се не усуђују куповати, продавати и слати со "у неке крајеве Босне, нити у било које мјесто наших непријатеља" (ad aliquam partem Regni Bosne, nec aliquam alium locum inimicorum nostrorum).³⁸ Да се то неспорно односило на со коју је Маруша слала у име свога сина Николе, упућује и истовјетна забрана његовом слуги Франку Ђорђићу и официјалу Јуреку који су се такође бавили набавком соли за потребе царине.³⁹ Да би се осигурала у том смислу, влада је почетком марта 1404. упутила на ушће Неретве једну дубровачку армаду да пази да неко са сољу и другим робама не би пловио у Дрије-

³⁴ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 16, 17. VIII 1403.

³⁵ Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 121.

³⁶ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 79', 26. VI 1403. И мљетски опат М. Орбин (*Краљевство Словена*, Београд 1968, 157, 350) је однекуд знао да је дубровачка флота – састављена од пет галија и других наоружаних барки – предвођена Вуком Бобаљевићем спалила трг на Неретви, што коинцидира са поменутом одлуком Умољених "ad destructionem mercati Narenti" од 19. јула 1403. године. О томе види опширније: Г. Шкриванић, *Рат босанског краља Остоје с Дубровником*, Весник Војног музеја 5, 2 (1958) 59.

³⁷ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 79', 12. VI 1404.

³⁸ HAD: Ref. XXXII fol. 163', 14. VIII 1403; HAD: Div. Canc. XXXV fol. 15, 14. VIII 1403.

³⁹ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 15, 14. VIII 1403.

ва или у неко друго од босанских мјеста, те да обавијести оне са Ластова да из својих солана престану слати со у ове крајеве.⁴⁰

Чини нам се да је Никола обављао дужност протовестијара у Босни, а, вјероватно, и цариника у Дријевима, само до прогона краља Остоје с пријестоља (1404), а не до 1407. године, како се то обично узимало у литератури.⁴¹ За владавине Остојиног насљедника краља Твртка II, ражеловани протовестијар и цариник Бокшић је, по свој прилици, обављао само послове у приватној режији, носећи, ипак, иза свога имена и даље, по инерцији навођену титулу протовестијара која, изгледа, није имала никакве стварне вриједности приликом обављања тих приватних послова.⁴²

*

Већ је поодавно у историјској литератури примијећено да је Никола имао статус босанског племића и као такав посједовао одређена имања у Босни.⁴³ Нису ли то могла бити она "beni stabili ... fuogi Ragusa" која је, према Жорином тестаменту, примила његова удовица, а Николина мајка Маруша на управљање.⁴⁴ Остаће, нажалост, отвореним питање да ли је и Жоре за живота постао босански племић, с обзиром на то да му се одмах након смрти у изворима среће син Никола у улози протовестијара и цариника, а, вјероватно, и у статусу босанског властелина.⁴⁵ У саслушању једног свједока, поводом Николиног држања у босанско-дубровачком рату – вођеном у лето 1403. године – помињу се протовестијарова села у Луци – ад

⁴⁰ Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 197.

⁴¹ О његовој дјелатности у звању протовестијара у Босни и цариника у Дријевима за вријеме прве владавине краља Твртка II Твртковића извори не говоре ништа.

⁴² Не би то био никакав изузетак ако се зна да је Твртков протовестијар Трипе Бућа и послеје обављања дужности министра финансија носио, по инерцији стављану, титулу протовестијара, а не и протовестијара босанског краља, иза његовог имена. О томе види опширније: Ђ. Тошић, *Трипе Бућа, дубровачки трговачки протовестијар босанског краља Твртка I Kotromaniћа*, GDI ВиН XX (1972-1973) 1974, 36 и Исти, *По други пут о Твртковом протовестијару Трипи Бући*, Историјски часопис LV (2007) 90-91.

⁴³ М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 145-146.

⁴⁴ Види нап. 9.

⁴⁵ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 305.

Lucham ad villas protouestiari – а у њима и протовестијаров жупан Доброслав (Dobroslauo zupano protovistiarii). И други Бокшићев слуга у истом контексту помиње његовог жупана Доброслава (Dobroslauus zupanus) који им је уступио коње док су разговарали "cum hominibus protouistiari ... ad Lucham".⁴⁶ Погледајмо зато сада гдје су се налазила "villas protouestiari" у којима је морала бити "domo sua in Lucha prope Narentum", као и неко складиште олова у којем је Маруша депоновала овај надалеко тражени артикал "ad Lucham".⁴⁷ Ако се зна да је жупа Лука захватала предио око ушћа Неретве – с обје стране ријеке – и да се забрана донесена 1374. о добијању села односила на крајеве од Боке Которске до Неретве, то су се протовестијарова села, са кућом и ускладиштеним оловом, морала налазити у оном дијелу Луке који је био смјештен десно од ријеке Неретве.⁴⁸ Постаје, најзад, и име протовестијаровог жупана Доброслава препознатљиво у личности "Dobrosauī conte di Luca di Slano" и "Dobrosauī giupano" – једног од учесника побуне старе хумске властеле приликом продаје Приморја Дубровнику (1399) у служби Санковића, за којег неки аутори тврде да је потицао из реда ниже (локалне) властеле.⁴⁹

Надаље, аутор генеалогике дубровачких грађана из реда Антунина донио је, на основу загубљене књиге Reformација (од 1404. до 1406. године), занимљив податак о писменом захтјеву протовестијару Николи да се, под пријетњом казне због непослушности, не осуђује ангажовати дубровачке самостријелце (balistrarios) у његовом утврђењу (in eius Castro), а уколико је већ ангажовао неке да их мора одмах отпустити из службе. Да би се стало на пут томе енергично је

⁴⁶ М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 145.

⁴⁷ HAD: Ref. XXII fol. 176', 3. XI 1403.

⁴⁸ М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 146.

⁴⁹ G. Lussari, *Copioso ristretto degli annali di Ragusa*, Ragusa 1790, 128-129 и М. Орбин, *Краљевство Словена*, 156. За разлику од жупана Твртка (око 1284/85), Тољена (у првим деценијама XIII вијека) и Петра (у трећем десетљећу тога вијека) који су као потомци хумског кнеза Андрије били феудални господари Приморја, Доброслав је био жупан каснофеудалног типа у служби великаша Санковића. О свему томе види опширније: G. Čremošnik, *Prodaja bosanskog Primorja Dubrovniku god. 1399. i kralj Ostoja*, Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine (GZM BiH) XL (1928), 125, нар. 5 и Р. Anđelić, *Srednjovjekovna župa Primorje u Humskoj zemlji*, Tribunia 6 (Trebinje 1982) 30, 37.

наложено дубровачком конзулу на Неретви да нареди Дубровчанима настањеним у Дријевима да не узимају плату (*stipendium*) од Бокшића за обезбјеђење поменутог утврђења, а ако су је узели неки од њих да је с мјеста врате назад. Руководјени тиме, представници власти су се обраћали и кнезу Стона да нареди својим поданицима да се "клоне" такве работе.⁵⁰

Поред посједа којег је имао у жупи Луци – састављеног од села, поменутог утврђења и властите куће – а смјештеног с десне стране Неретве, Никола је имао и други посјед у унутрашњости Босне "*ad locum ubi fit Piombum protouistiario*", који се и послије његове смрти и помиње као "*la città di Piombo che fu de protouistiario*".⁵¹ Зна се да је још његов отац Жоре градио, односно дограђивао древни град Олово и да се, вјероватно, његова кућа налазила у старом дијелу града који се – према изјавама старијих житеља мјеста – звао Цецина. То нас подсјећа на писмо краља Дабише, писано 6. марта 1392. "на Цецини у дворих протовестијара Жорете".⁵² И Никола је, још док је био протовестијар, наставио да ради "*ad eius castrum Plumbi in Bossina*". Зато је ангажовао зидара Петра Павловића за наредних осам мјесеци, уз мјесечну плату од 15 перпера и трошкове издржавања, за обављање поближе непознатих послова. Уз то се поменути зидар обавезао повести са собом Радјена Љубеновића, дјечака исте струке којем је протовестијар обећао обезбиједити трошкове живота и за његов рад плаћати по 5 перпера сваког мјесеца.⁵³

⁵⁰ НАД: *Genealogia Cingria*, fol. 296', 24. I 1405.

⁵¹ М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 146, нап. 23 и Ђ. Тошић, *Писмо дубровачког посланика Ивана Гундулића о смрти кнеза Павла Раденовића*, Земља Павловића средњи вијек и период турске владавине, Бања Лука, Српско Сарајево 2003, 361, нап. 11.

⁵² Љ. Стојановић, *ССП I/II*, 171, бр. 177, 6. III 1392. Упор. Р. Anđelić, *Srednjovjekovna župa Kamenica ili Krivaja*, GZM BiH, Arheologija, N. S. XXXII (1977) 1978, 340-341, нап. 36.

⁵³ НАД: Div. Canc. XXXIV fol. 195, 24. II 1403. Упор. М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 146 и Д. Ковачевић-Којић, *Прилог проучавању занатства у средњовјековној Босни*, Градски живот у Србији и Босни (XIV-XV вијек), Београд 2008, 359, нап. 37 и М. Поповић, *Средњовековне тврђаве у Босни и Херцеговини*, Прилог проучавању фортификационих структура, Зборник за историју Босне и Херцеговине 1 (1995) 51.

Нису ово једини подаци који указују на везе протовестијара Николе са Оловом. Поводом једног доста замршеног судског заплета помиње се неко писмо упућено Николи послато "ad Georgium castellanum castris Nicolay protouistiario". У томе владином писму протовестијару наводи се да су дубровачки курири стигли "alto castello di Ymplombi", гдје су им његови официјали узели писма – tolgele per li toy officiali le lettere – због чега влада изражава чуђење "de tanta pressione de li toy officiali".⁵⁴

Било лично, или преко својих представника (жупана Доброслава и кастелана Георгија), Никола је обављао на својим имањима приватне послове у Луци и Олову.⁵⁵ Дио времена проводио је у стонском граду кнеза Павла Раденовића "у Борчу у кући у којој је тамо становао" (in Borez in domo in qua ibi habitant), при чему се не зна да ли је у Борчу располагао и неком другом непокретном имовином.⁵⁶ Николу као да није држало мјесто, па су га владини курири узалудно тражили у Подвисоком и тек по повратку кући пронашли у његовом дому у Луци.⁵⁷ Како би му предали позив да се одазове суду дубровачки поклицари су га други пут пронашли "in loco dicto Jarach in Bossina".⁵⁸

Док је боравио у Босни Никола се највише бавио извозом олова. Тако се већ крајем фебруара 1403, обавезао Пасквалу Рестићу, прокуратору Ивана Бунића, довести преко Дријева у Венецију количину олова у вриједности 240 дуката, по цијени по којој се продавало тамо, урачунавајући у набавну цијену и трошкове транспорта настале на тој релацији.⁵⁹ Одмах је Никола ангажовао и лађе неких својих људи за превоз поменутог олова у Млетке⁶⁰. Тиме није престајала његова активност у трговини оловом. Исте године је узео зајам од чувеног дубровачког трговца Влахоте Хранковића у висини од 450 дуката, уз обавезу да му испоручи у Дријева 50 милијара оло-

⁵⁴ HAD: Lett. di Lev. V fol. 90, 7. X 1405; fol. 95, 13. X 1405. Упор. М. Динић, *Дубровчани као феудалци*, 146.

⁵⁵ HAD: Lett. di Lev. V fol. 90, 7. X 1405; fol. 95, 13. X 1405.

⁵⁶ HAD: Lett. di Lev. V fol. 70, 14. XI 1408; fol. 70', 14. XI 1408.

⁵⁷ HAD: Lett. di Lev. V fol. 95', 22. X 1405.

⁵⁸ HAD: Lett. di Lev. V fol. 64, 26. VII 1407.

⁵⁹ HAD: Deb. Not. XI fol. 36', 24. II 1403.

⁶⁰ HAD: Ref. XXII fol. 129', 28. XII 1402. Упор. Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 218.

ва по дубровачкој мјери. Олово је Влахота требао пренијети на Николин ризик и трошкове и тамо га продавати по цијени од 9 дуката по продатом милијару.⁶¹ Бокшић је морао бити у поменутој години веома активан, о чему свједоче и ликвидације послова са неколико дубровачких трговаца.⁶² По истом пословном принципу он је узео кредит и од Ивана Гундулића у висини од 600 дуката. Уколико се не би придржавао уговореног рока при враћању дуга (до краја јуна исте године), Иван је могао "узети путем мјенице" (*accipere ad cambium*) посуђени новац или упутити захтјев за испоруку трговачке робе.⁶³ Још занимљивију технику пословања Никола је успоставио са Жунном (Трифуна) Журговићем који је изјавио да се у Венецији налази у рукама Матка Менчетића количина од 160 милијара олова, што представља остатак олова којег је послао тамо протовестијар Никола. Никола се обавезао да ће Жуну, на име продатог олова, исплатити суму од 2.380 дуката, 16 гроша и 2 парвула, што ће рећи да се радило о количини (2380:9) од 265 милијара олова. Уколико Журговић не би примио поменуту новчану суму, Бокшић би му морао издати облигацију на назначени износ.⁶⁴ Не заборавимо на крају и то да је 1439. Николин зет и муж његове сестре и насљеднице Катарине, Марин Држић, морао да исплати Франческу из Венеције неких 70 милијара олова за које је немарни протовестијар остао дужан његовом оцу Фантину још далеке 1404. године.⁶⁵ Поред најчешће отпреманог олова у Венецију, Никола је посредством мајке као опуномоћнице,

⁶¹ HAD: Deb. Not. XII fol. 134', 23. V 1403. Упор. I. Воје, *Bosenski svinec v kreditni trgovini srednjeveškega Dubrovnika (Bosenski svinec)*, *Zgodovinski časopis* 32 (1978) 41; Isti, *Neka pitanja u trgovini sa bosanskim olovom u Dubrovniku (Neka pitanja u trgovini sa bosankim olovom)*, *Radovi sa Simpozijuma Rudarstvo i metalurgija Bosne i Hercegovine od prahistorije do početka XX vijeka*, Zenica 1999, 338-339 и Б. Храбак, *Довоз босанског олова на Приморје 1370-1599. године*, Из старије прошлости Босне и Херцеговине V, Београд 2008, 17.

⁶² Били су то Влахота Хранковић (HAD: Deb. Not. XII fol. 134', 22. V 1403), Жун Журговић (HAD: Deb. Not. XII fol. 137-137', 1. VI 1403 и Мартол и Михаило Јунија Цријевића (HAD: Deb. Not. XII fol. 138', 1. VI 1403).

⁶³ HAD: Deb. Not. XII fol. 122-122', 8. II 1403. Упор. I. Воје, *Bosenski svinec*, 41 и Isti, *Neka pitanja u trgovini sa bosanskim olovom*, 339.

⁶⁴ HAD: Deb. Not. XII fol. 137'-138, 1. VI 1403.

⁶⁵ HAD: *Genaologia Cingria*, fol. 296', 29. I 1439.

повремено, додуше, у мањим количинама, довозио овај артикал и у Дубровник.⁶⁶

*

Николино, на први поглед успјешно, пословање босанским оловом имало је и другу страну медаље која се најбоље одсликава у писму Павла Раденовића Дубровчанима да је узео олово протовестијара Николе на име новчаног дуга и намјерава га послати у њихов град, у нади да ће му најсигурније бити тамо, на шта, увијек опрезни и тактични, Дубровчани одговорише своме "почтенom пријатељу" како је, вјероватно, чуо "да је Никола длжн у Дубровник нашјем властелем много тисућа дукат", те зато не могу никако његовом олову "вјере дати" и ако дођу "свог длга искат", они неће моћи друго него "по правдје учинити".⁶⁷ Ако пођемо путем Павловићевог казивања у овом писму неће нам промаћи пажњи да се протовестијар Никола, живјећи у његовом главном граду Борчу, сигурно задуживао на лицу мјеста код имућног босанског великаша. Са друге стране, међутим, када су у питању његова задужења код дубровачких повјерилаца, имамо и још егзактније доказе за то међу списима Дубровачког архива. У времену док је обављао још дужност протовестијара на Остојином двору и цариника у Дријевима, он се почео нагло задуживати у Дубровнику, о чему говори и доњи преглед података о дуговима које је, понекад и по два пута, узимао у истом дану.⁶⁸

---

⁶⁶ НАД: Lett. di Lev. V fol. 96, 4. XII 1403. Упор. Ђ. Тошић, *Трг Дријева*, 218.

⁶⁷ Љ. Стојановић, *ССП I/1*, 247-248, бр. 261, 18. VII 1404. и E. Fermežin, *Acta Bosnae potissimum ecclesiastica cum insertis editorum documentorum regeste ab anno 925 usque ad annum 1752*, Zagreb 1892, 74, бр. CCCXLVI, 18. VII 1404.

⁶⁸ НАД: Div. Canc. XXXIV fol. 130, 20. V 1402; fol. 134, 30. VI 1402; fol. 134', 30. VI 1402; fol. 135, 30. VI 1402; fol. 135', 9. VII 1402; fol. 138, 9. VII 1402.

НИКОЛА БОКШИЋ(на странпутици пословне каријере)

Датум	Кредитори	Јамци	Износ задужења			Рок враћања дуга
			у дукатима	у перперима	у грошима	
1	2	3	4	5	6	7
20. V 1402.	Марко Бенешић	Јуније Ђорђић	75	/	/	Крај јуна
30. VI 1402.	Марин Цријевић	/	100	300	16	Крај августа
30. VI 1402.	Gorulo de Rosa из Задра Циво Менчетић	Јакоб Гундулић	1.300	/	/	Крај августа
9. VII 1402.	Влахо Соркочевић	/	190	/	/	Крај октобра
9. VII 1402.	Лука Бунић	Јуније Ђорђић	1.054	/	6	Крај јула

Већ при првом погледу на горњу табелу пада у очи да се Никола за непуних два мјесеца (од 20. маја до 9. јула исте године) задужио на приближно 3.000 дуката. Повјериоци код којих се задуживао, као и јамци о благовременом враћању дуга, били су махом представници истакнуте дубровачке властеле Менчетић, Бунић, Гундулић, Соркочевић, Цријевић и Ђорђић, што говори о повјерењу којег су ови имали у свога клијента. Њихов број био је, разумије се, знатно већи, у шта нас увјерава списак његових кредитора у којем се помињу: Јуније Ђорђић, Никола и Павле Гундулић, Иван и Влахо Менчетић, Симон Бунић и Влахо Соркочевић. Набројани кредитори су тражили да им се из Бокшићевог олова и неке секвестриране сребренине у Стону врате дугови којима је рок исплате већ био одавно прошао, а неки на тај моменат чекали и дуже од десетак година.⁶⁹ Табеларно приказани износ његових дугова и велики број повјерилаца, уз дуг од 4.000 перпера за неисплаћену кућу Николе Менчетића и 210 дуката за неке јунице Мирка Зуготића, у потпуности се уклапају у малочас помињану владину тврдњу да се Никола задужио "нашјем властелем много тисућа дукат".⁷⁰ Вријеме је, дакле,

⁶⁹ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 135', 20. II 1405.

⁷⁰ HAD: Div. Canc. XXXVI fol. 188', 16. VI 1407; HAD: Lett. di Lev. V fol. 70', 14. XI 1408; С. Ћирковић, Р. Ћук и А. Веселиновић, *Србија у дубровачким тестаментима у XV веку*, Мешовита грађа (Miscellanea) XXII (2004) 21, 27. IX 1405.

пролазило, дугови из дана у дан расли, а рокови њиховог враћања прекорачивани, што је водило Николу у све незавиднију и тежу финансијску ситуацију. Безнадежне повјериоце је почело да издаје стрпљење, па су тражили од јамаца да им они, у складу с преузетим обавезама, враћају дугове с насталим каматама. Зато су се неки, попут Јунија Ђорђића, дали лично у потјеру за многоструким дужником.⁷¹ Дошло је, најзад, и оно од Дубровчана наслућивано вријеме када су повјериоци почели да траже да им се дугови врате из Бокшићевог секвестрираног олова. У то нас увјерава захтјев Николе Гундулића да се за његов рачун први пут секвестрира 81 комад Николиног олова у рукама Antoja de Gellito, а други пут сво његово олово смјештено у дубровачкој царини.⁷² На сличан начин је, према захтјеву поменутог Јунија Ђорђића, два пута секвестрирано Николино олово, и то само једном у износу од 340 комада, или у укупној тежини од 50 милијара олова, у рукама Vlahote de Cotesa у Стону.⁷³ Напоменимо и то да је свакога пута приликом подношења захтјева било наглашавано да се секвестрирано олово не смије препустити ником другом док се не сазна пуно право својине над њим.⁷⁴

*

Како Никола није оставио тестаментa иза себе остаћемо ускраћени за бројне појединости из његовог личног и породичног живота, тако да о дјетињству и младости не знамо ништа. Тек са стицањем пунољетства средином 90-их година XIV вијека, он, његова дјеца и наследици бивају ослобођени "ab omni jugo paterno", иако се зна да потомства уопште није имао. С друге стране, међутим, Чингријину аподиктичку тврдњу да Никола "није имао жене" (non habbe moglie) оповргава помен "госпође Кларе удовице Николе протовестијара" (domina Clara relicta Nicole protouistiario).⁷⁵ Иако једини му-

⁷¹ HAD: Lett. di Lev. V fol. 95, 22. X 1405; fol. 96-96', 4. IX 1405.

⁷² HAD: Div. Canc. XXXV fol. 38', 4. XII 1403; fol. 95, 13. XII 1403.

⁷³ HAD: Lett. di Lev. V fol. 95', 22. X 1405.

⁷⁴ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 38', 4. XII 1403; HAD: Lett. di Lev. V fol. 95', 22. X 1405.

⁷⁵ HAD: *Genaologia Cingria*, fol. 296', 16. VI 1396; HAD: Div. Canc. XXXVIII fol. 225', 6. XII 1411.

шки наследник у породици, Никола ни последије очеве смрти није преузео имовину на управљање, већ је њоме и даље управљала мајка Маруша као именовани извршилац тестаментa покојног мужа којег је надживјела више од тридесет година.⁷⁶ И последије његовог напуштања родног града и одласка у Босну, Маруша је преузела од Николиних пословних компањона неке његове ствари да их "преда син у Николи" (*ut illas daret Nicolao eius filio*), у шта се морала и по други пут заклињати над светим Јеванђељем. Упитана шта има од Николиних покретних добара у кући, она је одговорила да нема ништа друго осим три вунена прекривача, четири јастучића и једног платна са протканим нитима од злата и свиле, од којих је своју половину Никола, са неком другом постељином, покупио и однио у Босну, а другу половину оставио мајци. Посебан предмет интересовања ове "пописне комисије" била је енормна количина од 205 ведара вина у подруму, за које је Маруша тврдила да је било већ попијено.⁷⁷ Све то говори у прилог мишљењу да се у кући Бокшића спавало у скромној постељини, али се зато, изгледа, пило много вина, што је, поред осталог, водило, разумије се, младог протовестијара благом странпутицом његове пословне каријере.

Осим финансијских невоља због којих је "западао" у честе и велике дугове, Никола је имао проблема и са здрављем, остајући међу оних двадесетак најодважнијих који су, упркос страху од болести, грознице и рата, проводили тешке и неизвјесне дане у дријевском тргу.⁷⁸ Нису много забавнија била ни честа и дуга путовања на релацији од Луке, на ушћу Неретве, преко Борча и Олова до Високог, пошто су га и тамо вребале бројне опасности и велика искушења. Све то, ипак, не би могло бити довољно оправдање за неразумно узимање високих дугова – у износу хиљадама дуката – колико је оно било последица његовог несналажења у пословима које га је постепено водило у правцу властитог банкротства.⁷⁹

У старијој литератури се обично узимало да се последије 1404, односно 1407. године, престаје у потпуности помињати име прото-

⁷⁶ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308.

⁷⁷ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 23', 23. IX 1404.

⁷⁸ HAD: Div. Canc. XXXV fol. 16, 17. VIII 1403.

⁷⁹ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308.

вестијара Николе у писаним изворима.⁸⁰ Међутим, један новопронађени архивски податак "продужује" Николин животни вијек за неколико година уназад. Тачније крајем октобра 1410. године његова мајка Маруша је, као "епитропа" Жориног тестамена, тражила да се из његових добара дâ 50 дуката које је "Никола наш син" (Nicola filius noster) требао предати за удају Јелуше (maritari Jellusa), кћерке Жориног брата Матка.⁸¹ То је посљедњи податак који помиње Николу међу живима. Непуних годину дана касније први и једини пут у изворима се јавља "госпођа Клара удовица Николе протовестијара" (domina Clara relicta Nicole protouistiari) која се одриче посједа (possedium) ако га има међу добрима свога покојног мужа, изјављујући да ће ићи и боравити "код својих у својим крајевима, а не у Дубровнику" (apud suos in partibus suis et non Ragusio) и да неће тражити ништа од мужевљевих добара.⁸² Овако срочена формулација документа не допушта нам, нажалост, да било шта ближе кажемо ко је и одакле је била – а из Дубровника очито није – Николина жена Клара. У складу са одлуком дубровачког Статута удовица која није имала дјете, уколико јој муж не би осигурао егзистенцију уредбама свога тестамена, морала се иселити из његове куће и сродницима покојника предати сву заједнички стечену имовину у року од 30 дана.⁸³ Зато се и Николина удовица тако "великодушно" одрицала мужевљевих добара, јер је већ унапријед знала да јој према Статуту не припадају.

⁸⁰ О томе види опширније: D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308; K. Jirčec, *Романи у градовима Далмације*, 289 и И. Манкен, *Дубровачки патрицијат*, 251.

⁸¹ HAD: Lib. Dot. III fol. 82'-83, 31. X 1410. И у Марушином тестаменту помиње се износ од 100 перпера остављен истој Јелуши (HAD: Test. Not. XVI fol. 188', 5. II 1439), којег је исплатио извршилац Марушиног тестамена Јелушином опуномоћенику которском ђакону Драгоју Ивановом Драгу (HAD: Distributiones Testamentorum (Dist. Test.) XII fol. 104', 10. XI 1441).

⁸² HAD: Div. Canc. XXXVIII fol. 225', 16. XII 1411.

⁸³ Z. Janeković-Römer, *Rod i grad (Dubrovačka obitelj od XIII do XV st.)*, Dubrovnik 1994, 136.

*

Николи је, дакле, као једином мушком насљеднику оца Жоре припала огромна имовина, а уз то је, захваљујући очевом угледу, наслиједио и титулу протовестијара на двору босанског краља и цариника у Дријевима. Полазећи добро утрвеним очевим путем он, ипак, није ништа учинио на даљем унапређењу властите каријере, па чак није одржао ни оно што му је отац годинама стварао. Како је вријеме пролазило огромна новчана задужења, подизана код најистакнутије дубровачке властеле, су га сустизала са свих страна, а почетком друге деценије XV вијека стигла га је и неуимитна смрт као тридесетогодишњака када је требао бити у напону снаге.⁸⁴ Ни у мајчином тестаменту (1430), као ни у тестаменту сестре му Катарине (1465), његово име се више не помиње, пошто су га и једна и друга надживјеле деценијама.⁸⁵ Можда је једино у знак сјећања на брата јединца Катарина дала име Никола своме сину који се у вријеме настајања њеног тестаментa среће као већ зрео и човјек у годинама који је имао тада одрасле и пословно способне насљеднике којима је теста-торка распоређивала своју имовину.⁸⁶

---

⁸⁴ Уколико је са навршених 18 година живота стекао крајем 1396. године пуно-љетство, Никола је могао имати око 32 године када је умро.

⁸⁵ D. Kovačević, *Žore Bokšić*, 308.

⁸⁶ HAD: Test. Not. XVIII fol. 140, 27. IV 1465.

Djuro Tošić

NIKOLA BOKŠIĆ (Sidestepping out of his career)

S u m m a r y

The absence of Nikola's will disables researchers to discover numerous details of his private and family life. It was only during the mid- 1390's that we observe a pale figure of a man who has just turned 18, and who did not undertake the property his father had bequeathed to him, inspite of the fact that he was the only male successor in the family. His mother Maruša was still the administrator of his father's property, in the role of executor of his late husband Žora's will. Upon leaving his hometown and moving to Bosnia, Nikola was firstly employed as a *protovestijar* at king Ostoja's court and as a custom renter of Drijevi. He later completely dedicated himself to accomplishment of his private affairs in the districts of Luka and Olovo. Main segment of Nikola's affairs of the time represented the Bosnian lead he dealt in, by means of merchandise credits, and trade with the prominent Bosnian lords. As a consequence, he found himself frequently severely indebted. If we add to this his frequent and tiring trips from Luka, at the mouth of Neretva, to Visoki, via Boreč and Olovo, as well as his evident unresourcefulness, we get the clear picture of Nikola's bankruptcy and failure.

Analogous to the modest results Nikola achieved in his affairs and public life, he was neither the luckiest man in his private and family life. Supported only by his mother Maruša, being "procuratrixa ... eius filij", he met his life's end, as it seems, in the household together with "Mrs Klara, widow of Nikola the *protovestijar*", of whom shall be spoken afterwards. We know that she accepted to go "to her family and her homeland, not to Dubrovnik", upon her husband's death, which corresponds to the decree of the Statute of Dubrovnik, that obliged childless widows to leave their late husband's house in a month's time, as well as to restitute their property to their relatives.

НИКОЛА БОКШИЋ(на странпутици пословне каријере)

Keywords: Bokšići, Nikola, Žore, Maruša, Dubrovnik, district of Luka, Olovo, *protovestijar*, customs officer, lead, salt, debts.

Чланак примљен: 08. 06. 2010.
Чланак коначно прихваћен за објављивање: 01. 11. 2010.